

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
“УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ”

КРУХМАЛЬ ОЛЕНА ВАЛЕНТИНІВНА

УДК 336.717

ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКІВ: ІНФОРМАЦІЙНЕ І МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Спеціальність 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Суми – 2007

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Державному вищому навчальному закладі “Українська академія банківської справи Національного банку України”.

Науковий керівник – кандидат економічних наук, доцент
Коваленко Вікторія Володимирівна,
ДВНЗ “Українська академія банківської справи
Національного банку України”,
доцент кафедри банківської справи

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Шевцова Олена Йосипівна,
Дніпропетровський національний університет,
завідуюча кафедрою банківської справи;

кандидат економічних наук, доцент
Чмутова Ірина Миколаївна,
Харківський національний
економічний університет,
доцент кафедри банківської справи

Захист дисертації відбудеться “___” _____ 2007 р. о ___ год.
на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 55.081.01 в Державному
вищому навчальному закладі “Українська академія банківської справи
Національного банку України” за адресою: м. Суми, вул. Петропавлів-
ська, 57, зала засідань вченої ради.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Державного
вищого навчального закладу “Українська академія банківської справи
Національного банку України” за адресою: м. Суми, вул. Петропавлів-
ська, 57.

Автореферат розісланий “___” _____ 2007 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

І.М. Бурденко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Зміни, що відбуваються в економіці України, кардинально впливають на напрями і темпи розвитку банківської системи, яка набуває ознак динамічності та конкурентоспроможності. У сучасних умовах оцінка фінансової стійкості банків – задача, яку намагаються вирішувати державні органи, банки та комерційні організації. Їх метою є пошук критерію, який дозволить порівнювати банки за ступенем фінансової стійкості.

Наявні підходи до оцінки фінансової стійкості банків відрізняються за складом факторів, що враховуються, системою показників, які характеризують складові фінансової стійкості, пороговими значеннями показників тощо. Крім того, існуючі методики в основному призначені для самих банків і не дозволяють всім учасникам ринку на основі відкритої інформації з достатнім ступенем достовірності дати об'єктивну оцінку стійкості розвитку кожного банку та банківської системи в цілому.

Таким чином, особливої актуальності набувають дослідження методичних підходів до оцінки фінансової стійкості банків з позицій логічно-послідовного сформованого інформаційного простору. Конструктивна роль таких досліджень полягає в їх спрямованості на розробку цілісного методичного та інформаційного забезпечення оцінки фінансової стійкості банку в умовах нестабільності і ризику, пошуку можливих шляхів визначення динамічної фінансової стійкості банків. Необхідність в якісному інформаційному та методичному забезпеченні оцінки фінансової стійкості банків визначила мету дисертаційного дослідження та перелік питань, що в ньому розглядаються.

Проблемам фінансової стійкості банків та її оцінки присвячено праці багатьох провідних зарубіжних і вітчизняних учених. Серед зарубіжних фахівців, які приділили увагу даній тематиці, можна назвати таких авторів, як: К.Дж. Барлтроп, Д.У. Блекуелл, Е. Гілл, Е.Дж. Делан, Д.С. Кидуелл, Р. Коттер, Д. МакНотон, Р.Л. Петерсон, Е. Рід, П.С. Роуз, Дж.Ф. Сінкі, І.Є. Амелін, Л.Г. Батракова, А.П. Крутов, О.І. Лаврушин, Ю.С. Масленченков, Г.С. Панова та ін., а серед вітчизняних економістів слід відмітити праці А.М. Мороза, В.М. Кочеткова, А.А. Пересади, А.О. Єпіфанова, І.В. Сала, В.В. Вітлінського, М.І. Савлука, В.В. Коваленко, О.Й. Шевцової, А.М. Герасимовича, О.М. Тридіда, І.М. Чмутової та інших.

Вивчення праць вказаних науковців дозволяє ґрунтовно підійти до дослідження сутності поставленого наукового завдання, а також виявити питання, що залишаються невирішеними. Зокрема, невпорядкованим є понятійний апарат, потребують доопрацювання та систематизації фактори фінансової стійкості, інструментарій оцінки фінансової стійкості банку, не вирішено питання обґрунтування критеріїв фінансово стійкого банку. Зазначене зумовлює актуальність та необхідність проведення подальшого дослідження проблеми оцінки фінансової стійкості банків та визначає практичну значимість дисертаційного дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота пов'язана з науковою проблематикою кафедри банківської справи Державного вищого навчального закладу “Українська академія банківської справи Національного банку України”. Наукові результати, теоретичні положення та висновки дослідження було використано при виконанні науково-дослідної теми “Сучасні технології фінансово-банківської діяльності в Україні” (державний реєстраційний номер 0102U006965). До звіту за цією темою були включені пропозиції автора щодо комплексної оцінки фінансової стійкості банків на підставі визначення рейтингу, а саме досліджено підходи до рейтингової оцінки банків, обґрунтовано необхідність проведення рейтингової оцінки фінансової стійкості банків, розроблено методика комплексної оцінки фінансової стійкості банків на основі рейтингу.

Мета і задачі дослідження. Метою дисертаційного дослідження є поглиблення теоретичних положень інформаційного та методичного забезпечення оцінки фінансової стійкості банків, а також розробка методичних підходів до оцінки фінансової стійкості банків на основі комплексного підходу з урахуванням впливу внутрішніх та зовнішніх факторів.

Реалізація поставленої мети обумовила необхідність вирішення в роботі наступних завдань:

- визначити сутність фінансової стійкості банку з позиції можливості її оцінки;
- узагальнити існуючі підходи до елементів системи оцінки фінансової стійкості банку;
- дослідити зв'язок інформаційного та методичного забезпечення з ефективністю оцінки фінансової стійкості банку;
- проаналізувати та виявити недоліки в існуючих методиках оцінки фінансової стійкості банку з позиції кількості та якості показників, їх достатності для врахування всіх факторів фінансової стійкості;
- оцінити доцільність та можливість оцінки фінансової стійкості як динамічної характеристики банку;
- дослідити можливість використання параметричної моделі визначення фінансової стійкості банку;
- обґрунтувати доцільність використання комплексної оцінки фінансової стійкості на основі рейтингу із врахуванням умов діяльності банків.

Об'єктом дослідження є оцінка фінансової стійкості банків.

Предметом дослідження є інформаційне та методичне забезпечення оцінки фінансової стійкості банків в сучасних умовах розвитку банківської системи України.

Методи дослідження. У роботі використані загальнонаукові методи емпіричного та теоретичного дослідження, зокрема: аналізу і синтезу – для деталізації предмета дослідження та вивчення його функціональних і структурних складових; узагальнення – для обґрунтування необхідності застосування нових наукових понять і підходів до визначення сутності фінансової стійкості банку; системного аналізу – для вивчення фінансової стійкості банку як сукупності

складових, що утворюють систему; монографічного – для вивчення вітчизняного та зарубіжного досвіду побудови інформаційного забезпечення оцінки фінансової стійкості банків; методи статистичного аналізу – для вивчення, порівняння та оцінки фінансової стійкості банків України; методи економіко-математичного моделювання – при розробці методик оцінки фінансової стійкості банків; методи порівняння, групування та графічний метод – для побудови таблиць, аналітичних, ілюстративних графіків й діаграм. Обробка даних здійснювалася з використанням сучасних комп'ютерних технологій.

Інформаційну базу дослідження склали законодавчі та нормативні акти Верховної Ради України і Національного банку України, офіційні матеріали Державного комітету статистики України, монографії та науково-аналітичні статті вітчизняних та зарубіжних авторів, матеріали міжнародних та всеукраїнських наукових та науково-практичних конференцій. Для безпосереднього аналізу функціонування банків використано офіційні дані Національного банку України, Асоціації українських банків, Державного комітету статистики.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в розробці методичного забезпечення оцінки фінансової стійкості банків на основі обґрунтування системи показників та критеріїв фінансово стійкого банку, що базується на побудові системи інформаційного забезпечення оцінки. Найбільш вагомими теоретичними та практичними результатами, які характеризують новизну і особистий внесок автора, є:

вперше:

- обґрунтовано доцільність проведення комплексної оцінки фінансової стійкості банку з позицій системного підходу, який ґрунтується на визначенні рейтингу фінансової стійкості банків. Запропонований підхід відрізняється від існуючих тим, що формування системи показників та визначення ваги кожного з показників ґрунтується на економіко-статистичному дослідженні тенденцій розвитку банківської системи. Запропонований підхід може бути використаний у практичній банківській діяльності для визначення місця банку в банківській системі за рівнем фінансової стійкості;
- запропоновано систему інструментарію проведення оцінки фінансової стійкості банку на основі побудови параметричної моделі із визначенням поточного та критичного станів банків. Запропоновані підходи відрізняються від існуючих тим, що дозволяють враховувати взаємодію та взаємний вплив всіх параметрів фінансової стійкості і можуть бути використані у практичній банківській діяльності з метою виявлення фінансово стійких та фінансово нестійких банків;

удосконалено:

- методичні підходи до оцінки фінансової стійкості банку на основі систематизації складових фінансової стійкості та визначення критерію динамічної стабільності. Запропоновані підходи відрізняються від існуючих тим, що обґрунтовується необхідність врахування стабільності діяльності банку як складової фінансової стійкості. Ці підходи можуть бути використані як основа

для подальшого дослідження методичного забезпечення оцінки фінансової стійкості банку, а також у банківській практиці для оцінки фінансової стійкості як характеристики динамічного розвитку банку;

набули подальшого розвитку:

- визначення поняття “фінансова стійкість банків” із розмежуванням понять “надійність банку”, “стабільність банку”, “платоспроможність банку” як ключових якісних характеристик банку, а також факторів, що їх визначають, через встановлення відмінностей та взаємозв’язку цих характеристик. Запропоновані поняття дозволяють удосконалити категорійно-понятійний апарат для уточнення економічного змісту оцінки фінансової стійкості банку;
- комплексний підхід до побудови системи інформаційного забезпечення оцінки фінансової стійкості банку на підставі визначення параметрів, які дозволяють сформулювати логічно-послідовний інформаційний простір оцінки фінансової стійкості банків. Даний підхід відрізняється від існуючих тим, що ґрунтується на систематизації складових та параметрів інформаційного забезпечення і може використовуватися банками у процесі формування системи оцінки фінансової стійкості;
- методичне забезпечення оцінки фінансової стійкості банків на підставі уточнення системи показників та встановлення їх порогових значень, які відрізняються від нормативних і дають можливість встановити реальні ринкові позиції банків з точки зору їх фінансової стійкості. Наведені пропозиції можуть бути використані як основа для подальшого дослідження забезпечення оцінки фінансової стійкості банку, а також у банківській практиці для оцінки фінансової стійкості банків.

Практичне значення одержаних результатів полягає у вирішенні поставленої економічної задачі – розвитку методичного та інформаційного забезпечення оцінки фінансової стійкості банків на основі комплексного підходу, який може бути використаний в аналітичній роботі банків і дозволить визначити характеристику спроможності банку як економічної системи, ефективно виконувати свої функції та забезпечувати цілеспрямований розвиток, витримуючи вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.

Запропонована автором методика комплексної оцінки фінансової стійкості банку на основі рейтингу застосовується у практичній діяльності ВАТ АБ “Столичний” при вивченні фінансової стійкості банків-кореспондентів (довідка від 21.05.2007 № 01/748).

Результати проведеного дослідження знайшли своє відображення у розробці методичного підходу до динамічної оцінки фінансової стійкості банку, який впроваджений в практику роботи ТОВ КБ “Володимирський” (довідка № 13/07-1067 від 11.10.2007) з метою визначення фінансової стійкості банків.

Крім того, одержані результати дослідження можуть використовуватися при викладанні навчальних дисциплін “Аналіз банківської діяльності”, “Управління банківськими ризиками”, “Фінансовий менеджмент в банку”, а також у програмах підвищення кваліфікації банківських працівників.

Особистий внесок здобувача. Наукові результати, що виносяться на захист, одержані автором особисто і знайшли своє відображення в опублікованих наукових працях.

У роботі, яка виконана у співавторстві [1], особистий внесок дисертанта полягає у дослідженні сутності поняття “фінансова стійкість” та критеріїв її оцінки, проведенні аналізу основних індикаторів розвитку банків на підставі визначення критеріїв динамічної стабільності їх діяльності, розвитку методичних підходів до оцінки фінансової стійкості на підставі побудови параметричної моделі із визначенням поточного та критичного станів банку з метою виявлення фінансово стійких та фінансово нестійких банків.

Апробація результатів дисертації. Основні положення і результати наукового дослідження були оприлюднені та одержали позитивну оцінку на науково-практичних конференціях і семінарах. Серед них: II Міжнародна науково-практична конференція “Сучасні тенденції в розвитку банківської системи” (м. Дніпропетровськ, 2004), V Міжнародна науково-практична конференція “Актуальные проблемы и перспективы развития экономики Украины” (м. Алушта, 2006), IX Всеукраїнська науково-практична конференція “Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України” (м. Суми, 2006).

Крім того, результати дослідження доповідалися автором на науково-практичних конференціях та семінарах професорсько-викладацького складу ДВНЗ “Українська академія банківської справи Національного банку України”.

Наукові публікації. Результати дисертаційного дослідження знайшли відображення у 12 наукових працях, серед яких: одна монографія (у співавторстві), 8 статей, опублікованих у наукових фахових виданнях, 3 публікації у матеріалах науково-практичних конференцій. Загальний обсяг опублікованих робіт складає 15,64 друк. арк., з них особисто автору належить 6,94 друк. арк.

Структура і обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації – 256 сторінок, в т.ч. на 119 сторінках розміщені 14 таблиць, 15 ілюстрацій, 26 додатків і список використаних джерел із 162 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі “**Науково-методичні основи інформаційного та методичного забезпечення оцінки фінансової стійкості банку**” визначено економічний зміст понять “фінансова стійкість банку”, “оцінка фінансової стійкості” та “забезпечення оцінки фінансової стійкості”. Проаналізовано методичні підходи до оцінки фінансової стійкості банків та визначено інформаційний простір, що формує інформаційне забезпечення оцінки фінансової стійкості банку.

У процесі дослідження було визначено, що поняття фінансової стійкості має тісний зв'язок із такими поняттями, як: “надійність”, “стабільність”, “ліквідність”, “платоспроможність”. На нашу думку, стійкість є найбільш фундаментальним поняттям, яке більше за інші відображає проблеми та тенденції розвитку

банківського сектора. Поняття “стійкість банку” інтегрує в собі різні складові та базується на кількох детермінантах:

- стабільності діяльності;
- стійкості проти впливу факторів зовнішнього та внутрішнього характеру;
- спроможності відновити свої функції після потрясінь.

Аналіз праць вітчизняних та зарубіжних вчених з проблем виявлення факторів фінансової стійкості банків засвідчив, що їх наявна класифікація відзначається ситуативністю та недостатньою повнотою. Це обумовило потребу у їх систематизації з виділенням зовнішніх та внутрішніх факторів впливу на фінансову стійкість банків. Класифікація факторів, які формують фінансову стійкість банку, дає змогу більш обґрунтовано виділити складові фінансової стійкості, якими є капітальна та ресурсна стійкість, ліквідність банку та ефективність менеджменту, і запропонувати шляхи вдосконалення її оцінки.

Отже, на нашу думку, фінансова стійкість комерційного банку – це якісна динамічна інтегральна характеристика спроможності банку ефективно виконувати свої функції та забезпечувати цілеспрямований розвиток шляхом трансформації ресурсів та мінімізації ризиків, витримуючи вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.

Слід зазначити, що формалізація фінансової стійкості банку істотно залежить від розвиненості відкритої системи оцінок банківської діяльності. За умови відсутності відкритої інформації про діяльність банківських установ узагальнююча оцінка буде не зовсім об’єктивною. Оцінка фінансової стійкості як підсистема аналітичної функції управління, що базується на інформаційній системі банку, реалізується за допомогою сукупності аналітичних прийомів і способів, які дозволяють виявляти і вимірювати вплив факторів на фінансову стійкість і обґрунтовувати відповідні управлінські рішення, проявляється через інформаційне та методичне забезпечення.

Інформаційне забезпечення оцінки фінансової стійкості банку – це сукупність аналітичної інформації, методів її обробки, аналізу та форм представлення, що дозволяють вивчити реальний стан фінансової стійкості, виміряти вплив факторів, що її визначають, а також обґрунтувати напрямки забезпечення фінансової стійкості в прогнозованому періоді. З метою дослідження інформаційного забезпечення оцінки фінансової стійкості було класифіковано інформаційні джерела та систематизовано параметри інформаційних ресурсів.

Аналіз методичних підходів до оцінки фінансової стійкості банків свідчить про відсутність єдиної методичної бази оцінки. Причому розбіжності проявляються у складових фінансової стійкості, системі показників та їх порогових значень.

На нашу думку, спрямованість оцінки підпорядковується факторам, що обумовлюють фінансову стійкість банку, а, отже, критеріям її оцінки. Тому головними напрямками такого аналізу є: достатність капіталу, прибутковість, ліквідність, якість активів та пасивів. Оскільки фінансова стійкість банку являє собою якісну характеристику, аналіз акцентується на якісних аспектах процесів,

що вивчаються, для чого проводиться відбір відповідних показників, використовується сукупність аналітичних процедур, що дозволяють здійснити комплексну оцінку факторів на основі доступної інформації.

Для дослідження особливостей проведення оцінки фінансової стійкості банку слід застосовувати такі класифікаційні ознаки, як: мета оцінки, задачі, суб'єкти, інформаційне забезпечення оцінки. Система показників оцінки фінансової стійкості повинна формуватися виходячи з цілей та можливостей суб'єкта, що проводить оцінку, і буде різною при проведенні оцінки фінансової стійкості органами банківського нагляду, самим банком, зовнішніми по відношенню до банку суб'єктами. Порогові значення показників оцінки фінансової стійкості, які визначаються встановленими органами банківського нагляду як нормативні значення, що характеризують критично небезпечний рівень, повинні враховувати динамічні зміни макроекономічних умов господарювання і принципів регулювання банківської діяльності.

Оскільки стабільність є однією із складових фінансової стійкості банку, в процесі оцінки доцільно використовувати такий компонент аналітичних процедур, як вивчення динамічних рядів відповідних показників. Виходячи з того, що фінансова стійкість банку являє собою не лише відображення поточного стану, але й стану банку в перспективі, в його оцінці присутні елементи прогнозування.

Вивчення і систематизація методичного інструментарію оцінки фінансової стійкості дозволяють виділити невирішені питання, серед яких: неоднозначність напрямків оцінки, надмірна кількість показників та коефіцієнтів, що часто дублюють один одного, відсутність об'єктивної методики комплексної оцінки фінансової стійкості банку.

У другому розділі **“Розвиток методичних підходів до оцінки фінансової стійкості банків в Україні”** досліджено інформаційне забезпечення оцінки фінансової стійкості банків, визначено та проаналізовано основні складові фінансової стійкості банку; запропоновано підхід до оцінки фінансової стійкості на підставі визначення критеріїв динамічної стабільності банку; запропоновано систему фінансових інструментів оцінки фінансової стійкості на основі параметричної моделі, використання яких дозволяє через оцінку поточного та критичного станів банку визначити фінансово стійкі та фінансово нестійкі банки.

Аналіз складових забезпечення оцінки фінансової стійкості банку дозволяє стверджувати, що якість оцінки фінансової стійкості залежить від глибини, повноти обліку всіх факторів, що визначаються станом інформаційного забезпечення. З метою дослідження питання вдосконалення оцінки фінансової стійкості банків в роботі було проведено аналіз основних характеристик інформаційного забезпечення оцінки фінансової стійкості, його складових та їх значущості.

Результати опитування, в якому взяли участь 20 банків, свідчать, що в аналітичній роботі банки використовують інформацію практично всіх основних категорій організацій, що їй надають, а також неформальних джерел. Найбільша

кількість банків реально використовує інформацію НБУ (100 %), з преси та періодичних видань (95 %), від клієнтів (95 %). Проте значущість інформації суттєво відрізняється. Найбільш високий рівень значущості характерний для інформації НБУ, а значущість інформації інших джерел помітно менша. Найнижча її значущість відмічається щодо інформації органів статистики, органів місцевого управління. Також слід відмітити невисокий рівень оцінок щодо інформації консалтингових організацій та науково-дослідних центрів, для яких при цьому характерний підвищений рівень витрат на отримання інформації.

Враховуючи ранжування потреб банків у забезпеченні різними видами інформації, а також наявність інформаційних ресурсів та аналітичних матеріалів НБУ, доцільно розширити потік аналітичної інформації, яка міститься в офіційних виданнях.

Аналіз фінансової стійкості банку зачіпає всі аспекти діяльності банку, але, базуючись на загальновідомих методах та інструментах, має власну методологію, обумовлену специфікою змісту даної характеристики банку. Звертаючи увагу на те, що критерії стійкості діяльності в економіці застосовуються для характеристики складних динамічних систем, діяльність банку, яка зазнає впливу великої кількості випадкових і невідповідних факторів, слід оцінювати саме із застосуванням критерію стійкості. Причому для оцінки фінансової стійкості доцільно враховувати не статичний стан банку, а його динамічну характеристику.

Отже, для оцінки фінансової стійкості доцільно використовувати не тільки показники, що характеризують фінансовий стан, а й досліджувати стабільність діяльності банку. Залежно від значень базових показників та критерію їх динамічної стабільності банки можна поділити на чотири групи:

- 1) стабільно задовільний фінансовий стан – базові показники знаходяться в межах рекомендованих значень, значення цих показників є стабільними;
- 2) нестабільно задовільний фінансовий стан – значення базових показників знаходяться в межах рекомендованих, але є нестабільними;
- 3) стабільно незадовільний фінансовий стан – значення базових показників виходять за межі рекомендованих і є стабільними;
- 4) нестабільно незадовільний фінансовий стан – значення базових показників виходять за межі рекомендованих і є нестабільними.

При цьому фінансово стійкими є лише банки, що відповідають характеристикам першої групи, банки наступних трьох груп є фінансово нестійкими.

Для оцінки фінансової стійкості було розраховано синтетичний показник, що включає оцінки за основними складовими фінансової стійкості, а для визначення стабільності динамічних рядів базових показників застосовано коефіцієнт варіації. На підставі розглянутих критеріїв було проведено аналіз фінансової стійкості за вибіркою, що включає 120 банків України, які безперервно здійснювали операції за період з 2003 по 2006 рік (рис. 1).

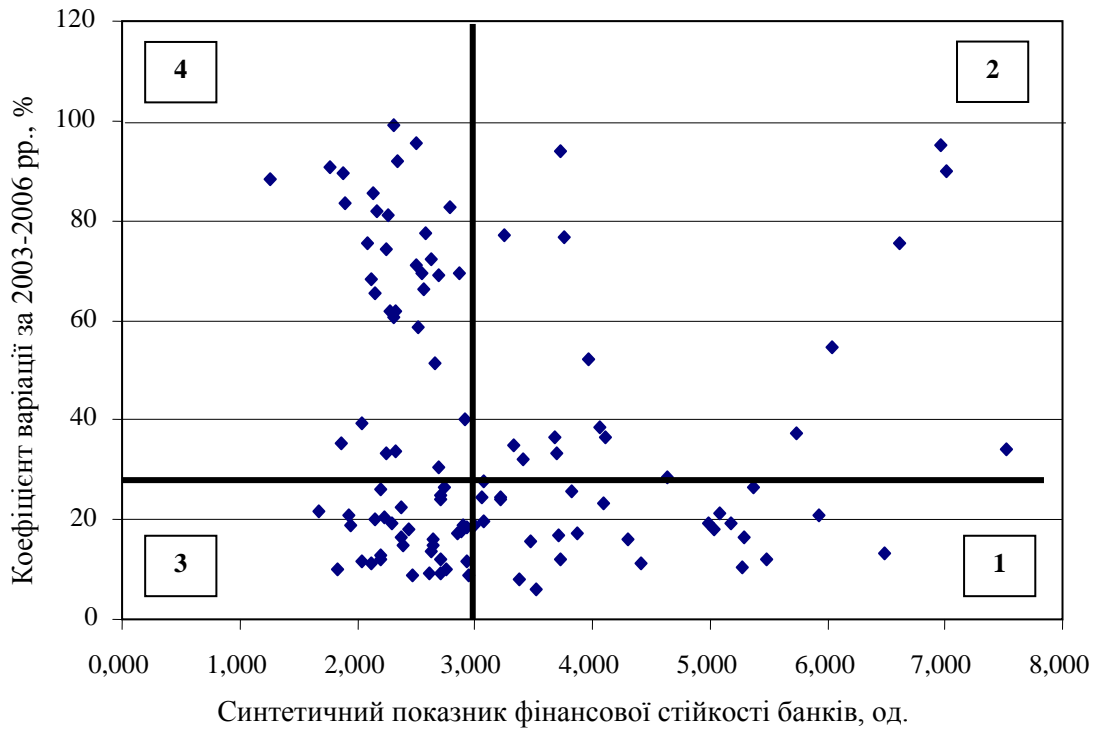

Рис. 1. Розподіл банків на площині “фінансова стійкість банку – стабільність показників фінансової стійкості” станом на 01.01.2007

На рис. 1 видно, що банки на площині “фінансова стійкість – стабільність показників фінансової стійкості” утворюють кілька груп. До групи банків, що мають синтетичний показник фінансової стійкості в межах норми та стабільно розвиваються, увійшли більше 30 банків. Серед них всі банки з групи найбільших банків України, а також більшість середніх банків. До групи банків, що мають синтетичний показник фінансової стійкості в межах норми, але розвиток яких не є стабільним, належать майже всі банки з групи великих, що свідчить про нестабільність їх розвитку, також тут присутні кілька середніх банків. До групи банків, які мають синтетичний показник фінансової стійкості, що перевищує рекомендоване значення, але із стабільним розвитком, належать середні та малі банки. Отже, фінансово стійкими слід вважати лише ті банки, які відповідають характеристикам надійного та ефективно працюючого банку, причому базові показники, що характеризують стан банку, є стабільними.

Отже, критерій динамічної стабільності діяльності банку дозволяє розглядати фінансову стійкість банку як основу його розвитку, що базується на стабільності, здатності протистояти внутрішньому та зовнішньому впливу.

При оцінці фінансової стійкості постає задача не лише визначення поточного рівня фінансової стійкості, а й відстеження та прогнозування змін фінансової стійкості як банків-контрагентів, конкурентів, так і власного банку для визначення тенденцій та завчасного прийняття відповідних заходів щодо попередження виникнення кризових явищ. Одним із варіантів підбору інструментарію для оцінки є моделювання фінансової стійкості банківської установи.

На підставі отриманих результатів з використанням запропонованої моделі можна провести оцінку банку з визначенням поточного рівня фінансової стійкості та віддаленості його від критичного (рис. 2).

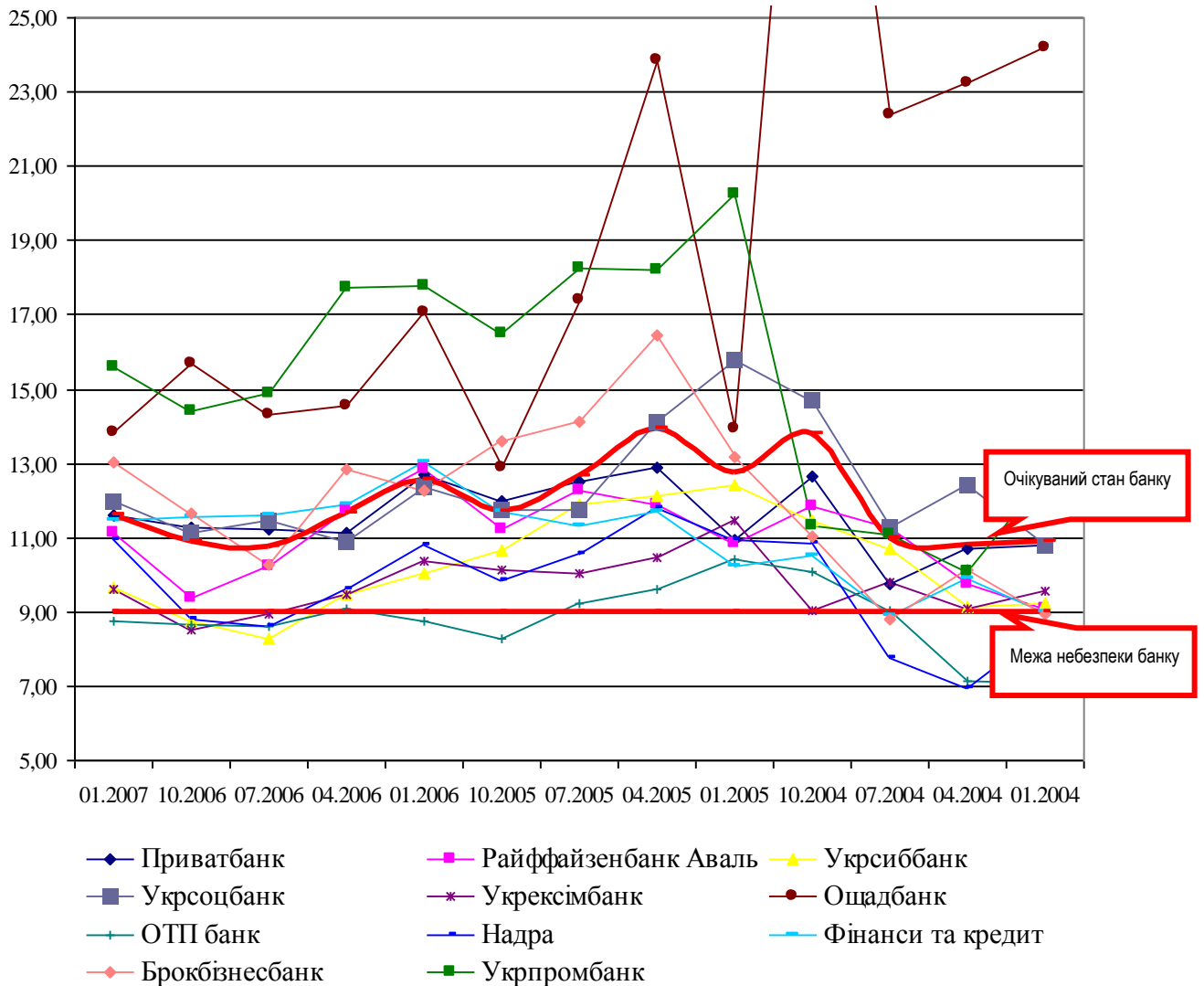

Рис. 2. Графічне зображення динаміки фінансової стійкості банків в системі координат із небезпечним та очікуваним станом

При побудові параметричної моделі оцінки фінансової стійкості було проведено аналіз 10 фінансових коефіцієнтів 120 банків України. Із обраних коефіцієнтів, що характеризують складові фінансової стійкості, було розраховано інтегральний коефіцієнт фінансової стійкості як суму значень віднормованих коефіцієнтів з використанням при цьому адитивного принципу побудови загальної формули. При цьому значення інтегрального коефіцієнта для фінансово стійкого банку має бути не менше 10, для фінансово нестійкого банку значення наближується до 0.

Представлене просторове зображення моделі за 11 банками, що входять до групи найбільших банків України, наочно демонструє процес наближення об'єкта до межі граничної небезпеки.

Отже, представлена параметрична модель дозволяє оцінити фінансову стійкість банку з визначенням поточного стану банку та віддаленості його від критичного та відслідковувати зміни фінансової стійкості банків на прогнозований період.

У третьому розділі **“Удосконалення комплексної оцінки фінансової стійкості банків України на основі рейтингової системи”** запропоновано методичні підходи до побудови комплексної оцінки фінансової стійкості банків на основі системи рейтингу; обґрунтовано систему показників та розроблено систему вагових коефіцієнтів для визначення рейтингу фінансової стійкості банку.

Однією з надзвичайно важливих проблем у сучасній банківській практиці є проблема об'єктивного та комплексного оцінювання банків.

Запропонована в роботі методика комплексної оцінки фінансової стійкості банків на основі визначення рейтингу є продовженням пошуку в напрямку відбору оптимального інструментарію оцінки фінансової стійкості банків.

Запропонована в роботі методика має ряд нових аспектів. По-перше, концепція передбачає, що вибір показників для оцінки фінансової стійкості банків повинен спиратися не на суб'єктивні судження аналітиків, а на встановлення залежності фінансової стійкості від показників, що її характеризують. Тому, не намагаючись винаходити нові показники для оцінки ліквідності, прибутковості, достатності капіталу, якості активів і ресурсів, автор досліджує статистичну залежність стану й динаміки, використовуваних у різних методиках показників, і стану й динаміки обраного базисного критерію фінансової стійкості банку. По-друге, методика визначення вагових коефіцієнтів заснована на теорії дискримінантного аналізу. Як базову модель для проведення досліджень використано еталонну групу банків, тобто банків, які є фінансово стійкими в умовах конкретного навколишнього середовища. Критерієм оптимальності зазначеної структури є досягнення визначеної норми прибутку при дотриманні встановлених органами нагляду вимог до банку. По-третє, модель передбачає врахування стабільності розвитку банку як передумови його фінансової стійкості, для чого при визначенні комплексної оцінки фінансової стійкості отримане рейтингове значення пропонується коригувати на коефіцієнт, який є функцією від варіації рейтингового значення по банку за період, що передує оцінці.

Для того, щоб модель комплексної оцінки фінансової стійкості на основі рейтингу одночасно була репрезентативною, всеохоплюючою і збалансованою, тобто відображала всі основні сторони фінансової стійкості й у той же час була компактною, ясною, прозорою, необхідно, щоб вона включала найбільш істотні показники з кожної підгрупи. Для їхнього вибору необхідно визначити ступінь впливу кожного з перерахованих вище показників на фінансову стійкість банку.

При синтезі підсумкової формули моделі комплексної оцінки фінансової стійкості банків використовуємо показники, що характеризують ліквідність банку,

достатність капіталу, якість активів, якість пасивів, рентабельність банку. З метою добору показників для включення в рейтингову модель обирається критерій, що характеризує залежність між достатністю капіталу й опосередковано прибутковістю банку в аспекті збільшення власних коштів і його ліквідністю. Даний критерій базується на концепції рівноваги у віддаленій перспективі або довгострокової рівноваги, що припускає, що чим вище ліквідність, тим більш стійким є фінансовий стан банку, його капітальна адекватність, і, навпаки, чим нижче ліквідність, тим менш стійкий банк із погляду платоспроможності.

Для визначення впливу різних показників розраховується коефіцієнт кореляції між зміною значення критерію і зміною відповідних показників, що характеризують фактори фінансової стійкості (табл. 1).

Таблиця 1

Парні коефіцієнти кореляції між змінами коефіцієнтів, що характеризують фінансову стійкість банків, та змінами загального критерію фінансової стійкості банків

Період	Достатність капіталу (генеральний коефіцієнт надійності)	Ліквідність		Якість активів (частка кредитів у робочих активах)	Якість пасивів (коефіцієнт стабільності ресурсної бази)	Рентабельність (коефіцієнт ефективності використання залучених коштів)
		поточна	загальна			
IV кв. 2006 р.	0,399	0,399	0,399	0,399	0,412	0,181
III кв. 2006 р.	0,411	0,804	0,160	0,405	0,451	0,276
II кв. 2006 р.	0,403	0,399	0,029	0,402	0,399	0,186
I кв. 2006 р.	0,407	0,747	0,210	0,355	0,349	0,187
IV кв. 2005 р.	0,399	0,745	0,695	0,714	0,399	0,233
III кв. 2005 р.	0,399	0,471	0,240	0,431	0,455	0,175
II кв. 2005 р.	0,401	0,999	0,576	0,356	0,413	0,264
I кв. 2005 р.	0,490	-0,981	0,401	0,416	0,467	0,264
IV кв. 2004 р.	0,399	-0,999	0,422	0,364	0,516	0,203
III кв. 2004 р.	0,406	0,405	0,237	0,456	0,274	0,165
II кв. 2004 р.	0,486	0,401	0,314	0,421	0,320	0,267
I кв. 2004 р.	0,452	0,964	0,723	0,387	0,398	0,119
IV кв. 2003 р.	0,403	0,646	0,547	0,411	0,531	0,187
III кв. 2003 р.	0,415	0,960	0,123	0,421	0,661	0,280
II кв. 2003 р.	0,399	0,945	0,238	0,435	0,520	0,196
I кв. 2003 р.	0,423	0,999	0,309	0,457	0,399	0,185

Слід зазначити, що при виборі коефіцієнтів було проведено аналіз за кварталними даними банків за 2003-2006 рр. і для більшості періодів, що були досліджені, можна виділити єдину систему показників.

За результатами проведеного кореляційного аналізу можна сформувати єдину систему показників для комплексної оцінки фінансової стійкості. Але слід звернути увагу на показники ліквідності. Так, зокрема, в IV кварталі 2004 р. та I кварталі 2005 р. серед показників ліквідності більше значення мав показник загальної ліквідності. Криза ліквідності в банківській системі в цей період призвела до зниження показників поточної ліквідності більшості банків і в такі періоди кращим індикатором для оцінки загального рівня ліквідності є показник загальної ліквідності.

Для включення в модель комплексної оцінки фінансової стійкості на основі рейтингу за результатами обчислень за описаним вище алгоритмом були відібрані коефіцієнти:

- поточної ліквідності, що характеризує здатність банку розраховуватися за зобов'язаннями до 30 днів в найкоротші строки (k_1);
- генеральний коефіцієнт надійності капіталу, що показує наскільки вкладення банку, активи захищені власним капіталом та наскільки ефективно використовуються власні ресурси банку (k_2);
- структури пасивів, що характеризує стабільність ресурсної бази та її залежність від зобов'язань до запитання (k_3);
- структури активів, що показує частку кредитів у сумі робочих активів (k_4);
- рентабельності, що характеризує ефективність використання залучених ресурсів (k_5).

Визначення системи показників, виходячи з теоретичного обґрунтування факторів фінансової стійкості, а також на основі аналізу коефіцієнта кореляції, є лише одним етапом побудови моделі комплексної оцінки фінансової стійкості банків на основі рейтингу. Для показників, що відібрані для включення в модель, необхідно обчислити вагові коефіцієнти.

Формалізувати процес одержання вагових коефіцієнтів вдається в тому випадку, якщо скористатися методикою вивчення впливу вагових коефіцієнтів на величину узагальненого критерію. У дисертаційному дослідженні запропоновано визначати вагові коефіцієнти за допомогою лінійного дискримінантного аналізу. Цей метод дозволяє визначити набір ваг для коефіцієнтів, які найкраще поділяють елементи сукупності на групи – на фінансово стійкі банки та фінансово нестійкі банки.

Основною метою дискримінантного аналізу є пошук такої лінійної комбінації змінних, яка б оптимально розділила розглянуті групи. Для вирішення задачі із сукупності банків було виділено контрольну вибірку банків, що складається з трьох еталонних груп:

- банки із запасом фінансової стійкості;
- фінансово стійкі банки;
- фінансово нестійкі банки.

За результатами проведеного дискримінантного аналізу було розраховано вагові коефіцієнти для п'яти відібраних вище показників. Отже формула для визначення рейтингової оцінки R фінансової стійкості банків матиме вигляд:

$$R = 0,372 \cdot k_1 + 1,614 \cdot k_2 + 3,851 \cdot k_3 + 2,857 \cdot k_4 + 1,126 \cdot k_5. \quad (1)$$

З метою врахування стабільності розвитку банку автор пропонує коригувати отриманий результат на коефіцієнт k_k , що є функцією від варіації $F(V)$ рейтингового значення по банку за період, що передує оцінці. Причому, якщо значення коефіцієнта варіації V знаходиться в інтервалі від 0 до 33, то функція має параболічний вигляд із максимумом при значенні варіації 0, що означає повільне зниження комплексної оцінки фінансової стійкості банку, а при значенні коефіцієнта варіації в інтервалі від 33 до ∞ функція має експоненційний вигляд і наближується до нуля при зростанні значення варіації, що означає суттєве зниження комплексної оцінки фінансової стійкості банку:

$$k_k = \begin{cases} 0,98^V, & \text{при } V \geq 33 \\ -1 \cdot \left(\frac{V}{100}\right)^2 + 1, & \text{при } V < 33 \end{cases} \quad (2)$$

Отже, формула для визначення комплексної оцінки фінансової стійкості банків на основі рейтингу R_k має наступний вигляд:

$$R_k = [0,372 \cdot k_1 + 1,614 \cdot k_2 + 3,851 \cdot k_3 + 2,857 \cdot k_4 + 1,126 \cdot k_5] \cdot k_k. \quad (3)$$

Вихідними даними запропонованої моделі є сукупність банків, прорангованих за ступенем зниження їх фінансової стійкості.

Таким чином, комплексну оцінку фінансової стійкості банків на основі рейтингу можна інтерпретувати як своєрідний індикатор і використовувати як інструмент оцінки фінансової стійкості банків-контрагентів, конкурентів, а також для визначення місця власного банку в банківській системі.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення і нове вирішення наукової задачі, що виявляється у поглибленні теоретичних положень інформаційного та методичного забезпечення оцінки фінансової стійкості банків, а також розробці методичного забезпечення оцінки фінансової стійкості банків на основі врахування всіх складових фінансової стійкості, обґрунтування системи показників та критеріїв фінансово стійкого банку, що ґрунтується на побудові системи інформаційного забезпечення оцінки та дозволяє визначити фінансову стійкість банку як його спроможність ефективно виконувати свої функції та забезпечувати цілеспрямований розвиток, витримуючи вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. Основні висновки виконаного дисертаційного дослідження полягають у наступному:

1. Дисертантом аргументовано необхідність розмежування в теорії і в практичній діяльності банків понять “стабільність”, “надійність”, “фінансова стійкість банку”. Визначено, що фінансова стійкість банку інтегрує в собі різні складові та базується на кількох детермінантах: стабільності діяльності, стійкості проти впливу факторів зовнішнього та внутрішнього характеру, спроможності відновити свої функції після потрясінь.

2. Межі поняття “фінансова стійкість комерційною банку” об’єктивно зумовлені середовищем його вжитку: банк – це економічна система, складові якої повинні діяти скоординовано і синхронно як єдина система заходів у сфері грошей та кредиту, спрямованих на ефективне виконання установою своїх функцій та забезпечення розвитку. На нашу думку, фінансова стійкість комерційного банку – це якісна динамічна інтегральна характеристика спроможності банку ефективно виконувати свої функції та забезпечувати цілеспрямований розвиток шляхом трансформації ресурсів та мінімізації ризиків, витримуючи вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.

3. Визначено зміст поняття “оцінка фінансової стійкості банку” як підсистеми аналітичної функції управління, що базується на інформаційній системі банку, реалізується за допомогою сукупності аналітичних прийомів і способів, які дозволяють виявляти і вимірювати вплив факторів на фінансову стійкість і обґрунтовувати відповідні управлінські рішення, та має прояв через інформаційне та методичне забезпечення. Визначено також основні складові забезпечення оцінки фінансової стійкості, серед яких виділено інформаційне та методичне забезпечення.

4. Аналіз існуючих методичних підходів до оцінки фінансової стійкості банків, що використовуються у вітчизняній та зарубіжній практиці, свідчить про існування суттєвих розбіжностей як у складових фінансової стійкості, так і в показниках, що використовуються для оцінки. На нашу думку, система показників має визначатися факторами, що обумовлюють фінансову стійкість банку, а, отже, головними складовими оцінки є: достатність капіталу, прибутковість банку, ліквідність, якість активів та пасивів. Порогові значення показників оцінки фінансової стійкості, які визначаються встановленими органами банківського нагляду як нормативні значення, що характеризують критично небезпечний рівень, повинні враховувати динамічні зміни макроекономічних умов господарювання і принципів регулювання банківської діяльності. Оскільки стабільність є однією із складових стійкості банку, в процесі оцінки доцільно використовувати такий компонент аналітичних процедур, як вивчення динамічних рядів відповідних показників.

5. Аналіз складових забезпечення оцінки фінансової стійкості банку дозволяє стверджувати, що ефективність оцінки фінансової стійкості залежить від глибини, повноти обліку всіх факторів, що визначаються станом інформаційного забезпечення. Дослідження інформаційного забезпечення оцінки фінансової стійкості банків дозволило виділити найбільш значущі для банків джерела інформації, а також визначити пріоритети його вдосконалення. Визначено, що аналітична інформація, яка надається НБУ, знаходиться в числі найбільш

затребуваних та значущих. Підвищення рівня інформаційного забезпечення банків доцільно здійснювати на основі розширення обсягів офіційної інформації, що надається НБУ, оскільки аналітична інформація, яка є у розпорядженні НБУ, практично не може бути замінена інформацією з інших джерел.

6. Основним недоліком практики оцінки фінансової стійкості банків є те, що оцінка базується на здійсненні аналізу фактів, що вже відбулись, тобто констатують статичну фінансову стійкість. Для забезпечення оцінки динамічної фінансової стійкості банку автором запропоновано динамічний критерій фінансової стійкості банку.

7. При оцінці фінансової стійкості постає задача не лише визначення поточного рівня фінансової стійкості, а й відстеження змін фінансової стійкості як банків-контрагентів, конкурентів, так і власного банку для визначення тенденцій та завчасного прийняття відповідних заходів щодо попередження виникнення кризових явищ. Одним із варіантів підбору інструментарію оцінки є використання параметричної моделі оцінки, що дозволяє визначати поточний рівень фінансової стійкості банку та його наближення (віддалення) до критичного.

8. Дослідження методик рейтингової оцінки діяльності банків виявило їх важливість та актуальність для визначення місця банку в банківській системі. Проте досліджені методики орієнтуються на оцінку інших характеристик діяльності банків – надійності, кредитоспроможності тощо. Запропонована в роботі модель комплексної оцінки фінансової стійкості банку вирішує задачу визначення рейтингу фінансової стійкості банків. Вона має ряд нових аспектів:

- вибір показників для оцінки складових фінансової стійкості спирається на встановлення залежності від них фінансової стійкості банків;
- вагові коефіцієнти для обраних критеріїв фінансової стійкості визначені за допомогою дискримінантного аналізу, дозволяють об'єктивно врахувати вплив кожного з показників на загальний рейтинг фінансової стійкості банку;
- модель передбачає врахування стабільності розвитку банку як передумови його фінансової стійкості, для чого при визначенні комплексної оцінки фінансової стійкості отримане рейтингове значення пропонується коригувати на коефіцієнт, що є функцією від варіації рейтингового значення по банку за період, що передує оцінці.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ

Монографія

1. Коваленко В.В., Крухмаль О.В. Антикризове управління в забезпеченні фінансової стійкості банківської системи: Монографія. – Суми: УАБС НБУ, 2007. – 198 с., 12,3 друк. арк. (особисто автору належить 3,6 друк. арк. – автором досліджено сутність поняття “фінансова стійкість” та критерії її оцінки, проведено аналіз основних індикаторів розвитку банків на підставі визначення критеріїв динамічної стабільності їх діяльності, запропоновано методичні підходи до оцінки фінансової стійкості банків як складової системи антикризового управління).

Статті у наукових фахових виданнях

2. Крухмаль О.В. Оцінка фінансової стійкості як динамічної характеристики банку // Вісник УАБС. – 2007. – № 1 (22) – С. 75-78, 0,45 друк. арк.
3. Крухмаль О.В. Оцінка фінансової стійкості на підставі визначення критеріїв динамічної стабільності діяльності банку // Актуальні проблеми економіки (укр.). – 2006. – № 9. – С. 43-51, 0,5 друк. арк.
4. Крухмаль О.В. Методичні основи рейтингової оцінки фінансової стійкості банків // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: Зб. наук. пр. Т. 15. – Суми: УАБС НБУ, 2006. – С. 149-155, 0,4 друк. арк.
5. Крухмаль О.В. Формування системи показників оцінки фінансової стійкості банків // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. – Львів, 2005. – Вип. 6(56): Ринкові перетворення в Україні в умовах світових інтеграційних процесів. – С. 390-395, 0,35 друк. арк.
6. Крухмаль О.В. Теоретичні підходи до визначення поняття “стійкість банку” та її фінансової складової // Актуальні проблеми економіки (укр.). – 2004. – № 12. – С. 65-71, 0,39 друк. арк.
7. Крухмаль О.В. Інновації в інформаційно-ресурсному забезпеченні банку // Вісник Української академії банківської справи. – 2002. – № 2. – С. 60-63, 0,35 друк. арк.
8. Крухмаль О.В. Розробка інформаційно-аналітичної системи банку як необхідний елемент забезпечення ефективного менеджменту // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. Зб. наук. пр. Т. 4. – Суми: Ініціатива, 2000. – С. 154-158, 0,26 друк. арк.
9. Крухмаль О.В. Фінансові аспекти залучення інформації комерційними банками // Вісник Української академії банківської справи. – 2000. – № 2. – С. 31-33, 0,34 друк. арк.

Матеріали наукових конференцій

10. Крухмаль О.В. Розробка рейтингової системи оцінки фінансової стійкості банків // Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції “Сучасні тенденції в розвитку банківської системи”. – Дніпропетровськ: Наука і освіта. – 2004. – Т. II. – С. 42-43, 0,13 друк. арк.
11. Крухмаль О.В. Динамічний фактор при оцінці фінансової стійкості банку // Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції “Актуальные проблемы и перспективы развития экономики Украины”. – Алушта. – 2006. – С. 143-144, 0,11 друк. арк.
12. Крухмаль О.В. Оцінка фінансової стійкості як динамічної характеристики банку // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: Зб. тез доп. IX Всеукраїнської науково-практичної конференції “Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України” (9-10 листопада 2006 р.). – Суми: УАБС НБУ. – 2006. – С. 150-151, 0,06 друк. арк.

АНОТАЦІЯ

Крухмаль О.В. Оцінка фінансової стійкості банків: інформаційне і методичне забезпечення. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – Гроші, фінанси і кредит. – Державний вищий навчальний заклад “Українська академія банківської справи Національного банку України”, Суми, 2007.

Дисертацію присвячено дослідженню інформаційного та методичного забезпечення оцінки фінансової стійкості банків. У дисертації визначено сутність та значення оцінки фінансової стійкості, виявлено та класифіковано складові фінансової стійкості, визначено елементи забезпечення її оцінки, проаналізовано зміст інформаційного забезпечення та методичні підходи до оцінки фінансової стійкості банків. Запропоновано практичні рекомендації щодо розробки системи методичного забезпечення оцінки фінансової стійкості банків на основі врахування всіх складових фінансової стійкості, обґрунтування системи показників оцінки та критеріїв фінансово стійкого банку, що ґрунтується на побудові системи інформаційного забезпечення оцінки для виявлення можливостей банку ефективно функціонувати в умовах негативного впливу внутрішніх та зовнішніх факторів.

Ключові слова: банк, фінансова стійкість, оцінка фінансової стійкості, забезпечення оцінки фінансової стійкості, інформація, методи оцінки фінансової стійкості.

АННОТАЦИЯ

Крухмаль Е.В. Оценка финансовой устойчивости банков: информационное и методическое обеспечение. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.08 – Деньги, финансы и кредит. – Государственное высшее учебное заведение “Украинская академия банковского дела Национального банка Украины”, Сумы, 2007.

Диссертация посвящена исследованию информационного и методического обеспечения оценки финансовой устойчивости банков.

В процессе исследования понятия “финансовая устойчивость” была определена его тесная связь с такими понятиями, как “надежность”, “стабильность”, “ликвидность”, “платежеспособность”. Диссертантом аргументирована необходимость разграничения в теории, а также в практической деятельности банков этих понятий. Определено, что финансовая устойчивость банка интегрирует в себе разные составляющие и базируется на стабильности деятельности, устойчивости против влияния факторов внешнего и внутреннего характера, возможности возобновить свои функции после потрясений.

В диссертации определено содержание понятия “оценка финансовой устойчивости банка” как подсистемы аналитической функции управления, которая базируется на информационной системе банка, реализуется с помощью

совокупности аналитических приемов и способов, которые позволяют выявлять и измерять влияние факторов на финансовую устойчивость и обосновывать соответствующие управленческие решения, и проявляется через информационное и методическое обеспечение. Также определены основные составляющие обеспечения оценки финансовой устойчивости, среди которых выделено информационное и методическое обеспечение.

Анализ существующих методических подходов к оценке финансовой устойчивости банков, которые используются в отечественной и зарубежной практике, свидетельствует о существенных разногласиях как в составляющих финансовой устойчивости, так и в показателях, которые используются для оценки. В диссертации выделены факторы, которые обуславливают финансовую устойчивость банка.

Изучение составляющих обеспечения оценки финансовой устойчивости банка позволяет утверждать, что качество оценки зависит от глубины, полноты учета всех факторов, которые определяются состоянием информационного обеспечения. Исследование информационного обеспечения оценки финансовой устойчивости банков позволило выделить наиболее значимые для банков источники информации, а также определить приоритеты его совершенствования. Определено, что аналитическая информация, которая предоставляется Национальным банком Украины, находится в числе наиболее значимых. Повышение уровня информационного обеспечения банков целесообразно осуществлять на основе расширения объемов официальной информации, предоставляемой НБУ, поскольку эта информация практически не может быть заменена информацией из других источников.

Основным недостатком практики оценки финансовой устойчивости банков является то, что оценка базируется на осуществлении анализа фактов, которые уже состоялись, то есть констатируют статическую финансовую устойчивость. Для обеспечения оценки динамической финансовой устойчивости банка автором предложен динамический критерий оценки.

При оценке финансовой устойчивости возникает задача не только определения текущего уровня финансовой устойчивости, но и отслеживания изменений финансовой устойчивости как банков-контрагентов, конкурентов, так и собственного банка для определения тенденций и заблаговременного принятия соответствующих мероприятий относительно предупреждения возникновения кризисных явлений. Одним из вариантов подбора инструментария оценки является использование параметрической модели оценки, позволяющей определять текущий уровень финансовой устойчивости банка и его приближения (отдаления) к критическому.

Исследование методик рейтинговой оценки деятельности банков выявило их важность и актуальность для определения места банка в банковской системе. Поскольку исследованные методики ориентируются на оценку других характеристик деятельности банков – надежности, кредитоспособности, и тому подобное, в работе предложена модель комплексной оценки, которая решает задачу

определения рейтинга финансовой устойчивости банков. При этом выбор показателей для оценки базируется на установлении зависимости от них финансовой устойчивости банков; весовые коэффициенты для выбранных показателей финансовой устойчивости, определенные с помощью дискриминантного анализа, позволяют объективно учесть влияние каждого из них на общий рейтинг финансовой устойчивости банка, и, кроме того, модель предусматривает учет стабильности развития банка как предпосылки его финансовой устойчивости, для чего при определении комплексной оценки полученное рейтинговое значение предлагается корректировать на коэффициент, являющийся функцией от вариации рейтингового значения по банку за предшествующий оценке период.

Предложения, изложенные в диссертационной работе, способствуют усовершенствованию информационного и методического обеспечения оценки финансовой устойчивости банков за счет развития теоретических и методических основ и расширения сферы практического применения.

Ключевые слова: банк, финансовая устойчивость, оценка финансовой устойчивости, обеспечение оценки финансовой устойчивости, информация, методы оценки финансовой устойчивости.

SUMMARY

Krukhmal' O.V. Bank Financial Stability Evaluation: Informational and Methodical Support. – Manuscript.

Thesis for the Candidate Degree in Economics: Speciality 08.00.08. – Money, Finances and Credit Accommodation. – The State Institution of Higher Education “Ukrainian Academy of Banking of National Bank of Ukraine”, Sumy, 2007.

This study centres on the research of informational and methodical support of bank financial stability evaluation. The essence and significance of bank financial stability, financial stability evaluation and support of financial stability evaluation are determined in the research. The stability components are found out and classified. The essence of the informational support of bank financial stability evaluation and methodical approaches to bank financial stability evaluation are determined and analyzed. The practical recommendations regarding the improvement of methodical support system of bank financial stability evaluation are worked out, taken into account the peculiarities of financial stability elements. The system of evaluation rates and criteria of bank financial stability are distinguished and grounded. These practical recommendations are needed for detecting bank potentialities to function efficiently under conditions of internal and external negative influence.

Key words: bank, financial stability, bank financial stability evaluation, support of bank financial stability evaluation, information, methods of bank stability evaluation.

Відповідальний за випуск
кандидат економічних наук, доцент
В.В. Коваленко

Підписано до друку 07.11.2007.
Формат 60x90/16. Обл.-вид. арк. 0,9
Гарнітура Times. Тираж 100 пр.

Інформаційно-видавничий відділ
Державного вищого навчального закладу
“Українська академія банківської справи
Національного банку України”
40030, м. Суми, вул. Петропавлівська, 57.

